

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' כי תבוא תשפ"ג

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני כניסת ויציאת השבת:

ירושלים - 18:24 | 19:41

תל אביב - 18:46 | 19:43

חיפה - 18:35 | 19:43

טבריה ומגדל - 18:40 | 19:38

באר שבע - 18:45 | 19:42

להביא את הראשית

הוא יושב בבית ולא מביא ביכורים למרות שיש לו ענבים, זיתים ותאנים, כי לא כל ישראל קיבלו את נחלתם בירושה וישיבה. למה לחכות? אם זה הכרת הטוב למה זה נדחה עד אחרי הירושה והישיבה ועוד של כולם?

חז"ל אומרים שעם ישראל הם כמו הביכורים, והם מבססים את זה על הפסוק בנביא -

כַּעֲנָבִים בַּמִּדְבָּר מֵצֵאתִי יִשְׂרָאֵל כְּבַכּוּרָה בְּתֵאֵנָה בְּרֵאשִׁיתָהּ רְאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם... (הושע ט', ו')

ביכורים זה ראשית וישראל הם ראשית, אז אם זה כל כך חשוב - למה לחכות?

טנא נצרים

נמשיך לפסוק הבא בפרשה -

וּלְקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית הַכֹּל - פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא מֵאֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְשִׂמְתָּ בְּטֵנָא וְהִלַּכְתָּ אֶל-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁכְן שְׁמוֹ שָׁם. (שם ב')

חז"ל אומרים שטנא הוא סל העשוי מנצרים, סל פשוט ביותר. וצריך להבין - מצד אחד צריך לקחת "מראשית פרי האדמה", רק מהמובחר, אבל מצד שני לשים אותו בסל הכי פשוט. אז קודם כל, למה אכפת לתורה באיזה סל אני אביא את הביכורים? ואם אני רוצה להביא בשקית בד אקולוגית? או בשקית פלסטיק של הסופרמרקט? למה זה משנה? ואם זה כבר כן משנה לתורה באיזה סוג של סל - אז למה בסל הכי פשוט בעוד הפירות הם מהכי מובחר? ובמיוחד על רקע הכלל של "אין עניות במקום עשירות" (זבחים פ"ה. ועוד) - כלומר שצריך להביא את הדברים באופן מובד, ואילו כאן יש עניין עצמי בכך שהפירות יהיו מן המובחר והסך יהיה פשוט פשוט. צריך להבין את זה. נמשיך -

וּבֵאתָ אֶל-הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הֲגִדְתִּי הַיּוֹם לְ-ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי-בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְתָּלָנוּ לָתֵת לָנוּ. (שם ג')

מה הכוונה שמביא הביכורים אומר "באתי" - ואם הוא כבר דור חמישי בארץ? מה הקשר בין 'באתי אל הארץ' לבין מצוות

פרשת 'כי תבוא' זה כבר 'ריחות של ראש השנה', אי אפשר להתכחש לזמנים הממשמשים ובאים. יש בפרשה כמה עניינים אבל היא פותחת במצוות הביכורים. אנחנו לצערנו עדיין לא זוכים להביא ביכורים לבית המקדש, שיבנה מהרה עוד לפני ראש השנה, אבל התורה היא נצחית וצריך ללמוד אותה גם, ואולי עוד יותר, כאשר אנו לא זוכים לקיים אותה. בחסידות מבואר שכאשר ביהמ"ק קיים אז יש כאלו שיכולים לקיים מצוות כאלה ואחרות ויש כאלה שלא,¹ אבל כעת שאנו בגלות וביהמ"ק עדיין לא קיים, כלונו לומדים ומתפללים ואומרים "כאילו הקרבתי בכל פרטיה ודקדוקיה" - שגם אם אני לא כהן, אני לומד ומתחבר לכל ענייני הקרבנות ומברר את העניין ומתוך זה אי"ה נגיע לכך בפועל, למקדש על בנינו ומכוננו ב"ב.

פער של ארבע עשרה שנה

פסוקי מצוות הביכורים מוכרים לנו כי הם נאמרים על ידינו בכל שנה בליל סדר. נקרא אותם תוך כדי שנשאל עליהם שאלות - וְהָיָה כִּי-תִבּוֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ גִּתְּלָהּ וְיִרְשָׁתָהּ וְיִשְׁכַּבְתָּ בָּהּ. (דברים כ"ו א')

רש"י במקום אומר שהביכורים זה עניין של הכרת טובה, אבל אם כן מדוע אנו מצווים בזה דווקא כאשר מגיעים לארץ? האם אדם שחי בפאריז לא צריך להכיר טובה לקב"ה? יש גם מחלוקת לגבי הפסוק הזה בין הספרי לירושלמי. בתחילת הפס' כתוב "והיה כי תבוא", היינו שמיד עם ההגעה לארץ התחייבו בביכורים, כך אומר הספרי, אך לעומת זאת אומר הירושלמי על פי סוף הפסוק - "וירשתה וישבתה בה" - שמתחייבים רק אחרי שמתיישבים בארץ ונוחלים אותה, כלומר יש כאן פער של ארבע עשרה שנה ממתי המצווה הזו נוהגת. הרמב"ם אגב פוסק כמו הירושלמי, אבל אלו ואלו דברי אלוקים חיים וא"כ צריך לנסות להעמיק ולהבין את זה ומה זה מבטא בעולם שלנו היום.

שאלה נוספת. יהודי, נגיד משבט יששכר, שכבר זכה לשבת בארץ בנחלתו, לכאורה לא יביא ביכורים עד אחרי שאחרון היהודים יתיישבו גם הם. כלומר יכול להיות מצב שעשר שנים

¹ כהנים יכולים להקריב קרבנות, אך ישראלים לא מקריבים בעצמם.

וְעֵתָהּ הִנֵּה הַבְּאֵתִי אֶת-רְאִישֵׁי פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִּי
ה' וְהִנְחֵתָם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ. (שם
(י')

יש כאן השתחוויה. גם זה פרט שלא קיים במצוות אחרות. נכון,
ביום הכיפורים משתחווים כששומעים את השם הגדול יוצא
מפורש מפי כהן גדול במקדש, אבל למה פה? באיזו עוד מצווה
צריך להשתחוות? נמשיך -

וְשִׂמַחְתָּ בְּכָל-הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ אִתָּהּ
וְהִלַּי וְהִגַּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ. (י"א)

"ושמחת בכל הטוב" - ראינו לא מזמן כבר את עניין השמחה
בתורה, רק בפרשות האחרונות - בחג, בהבאת מעשר, אבל
כאן זה לשמוח "בכל הטוב" - כי אם תביא ביכורים תלמד
לשמוח בהכל. אז מה הפטנט בזה? מה הרעיון?

גלות המכפרת על חוסר השמחה

לפני שנתחיל את הלימוד עוד מילה על השמחה. מצוות
השמחה הזו תופיע שוב בפרשה באופן עיקרי, בהקשר לארץ.
בתוך התוכחות כתוב שכל הגלות באה כי לא שמחת בכל
הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך. כך כתוב וכך לומד את זה
הרמב"ם, שכל הגלות מגיעה כי -

תַּחַת אֲשֶׁר לֹא-עֲבַדְתָּ אֶת-ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב
מִרְבִּי כָל. (שם כ"ח, מ"ז)

גם הרמב"ם לומד את הפסוק כך, וכך הוא אף מסיים את הל'
סוכה ולולב, כשהוא מדבר על המצוות בכלל, לאו דווקא על
הסוכה והלולב -

השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה
בהן. עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי
להפריע ממנו שנאמר 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך
בשמחה ובטוב לבב'. וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו
ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר
שלמה ואמר 'אל תתהדר לפני מלך'. וכל המשפיל עצמו
ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד
מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר 'ונקלותי עוד מזאת
והייתי שפל בעיני'. ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני
ה' שנאמר והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' וגו'. (הל' סכה
ולולב ח', ט"ו)

כלומר הרמב"ם מבין שהגלות מגיעה כעונש על אי השמחה,
ולפי זה יוצא מדהים - כאשר באתי אל הארץ ואני מביא את
הביכורים, אני עושה את זה בשמחה ואז אני מגיע ל-'ושמחת
בכל הטוב', והגלות היא תוצאה של אי השמחה. מובן לנו
שגלות היא עונש על חטאים, אבל צריך להבין - מה הקשר בין
אי שמחה לגלות?

נחדד - צריך להבין איך העונש מתקן את החטא. התורה הרי
לא נותנת עונש מתוך 'עצבים' או סתם ככה אלא רק על מנת
שאני אגיע לתיקון המצב שלי. ואם כן, איך הגלות צריכה לתקן
את השמחה? אני מבין שהגלות יכולה לעורר אותי לתשובה -

הביכורים? ואגב, גם בפס' הראשון ראינו - "והיה כי תבוא אל
הארץ". זה קשור לביאה אל הארץ, בניגוד למעשרות שם אין
את זה. הפסוק הבא -

וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר מִיַּדְּךָ וְהִנְיָחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ. (שם ד')

הנה שוב מדגישה לנו התורה את הטנא. מה אכפת לנו מהסל
הזה? גם ההנחה לפני המזבח היא פרט שלא מופיע בכל
הקרבת, אולי באף אחד אחר לא. מה העניין?

באתי אל הארץ

אחרי סיום הבאת הביכורים המתוארת במשנה באריכות
(ביכורים פרק ב') מגיעים אל האמירה שבביכורים, אל מצוות
"מקרא ביכורים" -

וְעִנִּיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרַמְלִי אֶבֶד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרָיִם
וַיִּגַּר שָׁם בְּמַתִּי מֵעֵט וַיְהִי-שָׁם לִגְוִי גָדוֹל עָצוּם וָרֶב. (ה')

רש"י במקום ע"פ חז"ל אומר ש"וענית ואמרת" זה לשון הרמת
קול. וצריך להבין - למה לצעוק? למה לא לומר באופן מנומס?
'מקרא ביכורים' מתחיל בלשון יחיד ועובר לרבים אבל בגוף
ראשון, "אנחנו" -

וַיִּרְעוּ אֶתְנֹו המִצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה. וַנִּצְעַק
אֶל-ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמָע ה' אֶת-קִלְנוּ וַיִּרְא אֶת-עֲנִינוּ וְאֶת-
עֲמָלְנוּ וְאֶת-לַחֲצֵנוּ. (שם ו'-ז')

אין עוד מצווה אחת שבא אתה חייב, בעת קיומה, להתחיל
לספר את כל ההיסטוריה של עם ישראל. בחלק גדול מהמצוות
אין בכלל דיבור אלא רק מעשה - תביא את המעשר ויצאת ידי
חובה. ופה גם צריך להביא וגם צריך לקרוא. ונשים לב
שהאמירה מתחילה בלשון יחיד ועוברת ללשון רבים אבל
נשארת בגוף ראשון. וצ"ל - הרי מביא הביכורים הזה לא היה
במצרים. הוא נולד בארץ. הוא לא היה שם ב'וירעו אותנו
המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה". הוא לא עבר את
העינוי ואת עבודות הפרך, בכל המציאות הזו. ובכל זאת הוא
לא אומר "ההורים שלי סבלו בשואה" או "ההורים שלי עלו
מתימן", אלא מדבר על עצמו, בגוף ראשון, מתחיל ביחיד
וממשיך ברבים. ומה הכוונה "באתי אל הארץ"? - הרי הסבא
שלך כבר חי פה. אתה זוכר את המכות? את הצפרדעים את
הלחץ והעוני? את המכות ואת השואה?? באמת?

וַיִּוָצְאוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד תְּזֻקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה וּבְמָרָא גָדֹל
וּבְאַתּוֹת וּבְמִפְתֵּימַי. וַיִּבְאֵנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֶּן-לָנוּ אֶת-
הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ. (שם ח'-ט')

אתם שומעים את ההתרגשות שנמצאת בקולו של העולה
החדש או הילד הזה, שכבר נמצא פה איזה שלש מאות שנה?
לפני תשעה באב דיברנו בשיעור על "ונושנתם", על הפחד
מההתיישנות, מהשחיקה - הבאת הביכורים ומקראם היא
התרופה נגד התיישנות. אתה לא תתיישן. אתה עכשיו באת -
"ויביאנו אל המקום הזה", ואני מתרגש כאילו זה בפעם
הראשונה. והנה חוזרים לגוף ראשון יחיד -

אותו. אנחנו לא הילדים של הבל כי קין רצח אותו מבלי שהוא השאיר תולדות. אנחנו הילדים של שת. אילו היינו הילדים של הבל אולי כבר מזמן היתה גאולה.

בהמות הייתי עמך

נסביר; מה ההבדל בין הבל לקין ולשת? בואו נעמיק רגע בשמות הללו. קין הוא שם נפלא. חווה נותנת את השם הראשון לאדם הראשון שנולד לה ולאדם - "כי קניתי איש את ה'". זו שותפות בבריאה עם הקב"ה. כל הורה מרגיש את זה, בוודאי בראשית לידותיו. איזו השגה מדהימה.

הילד השני נקרא הבל, שהוא שם על פניו נורא ואיום. 'הבל' זה בעצם כלום. נגיז משפט שיכול להישמע קשה - הבל הוא האמת. קין זו השגה אדירה כאמור, הוא נביא, הוא הבכור, הוא הנדל"ניסט של כל הגלובוס. לעומת זאת ההשגה של הבל היא ש'אין לי כלום משלי'. כלום ושום דבר.

לכל אדם יש כח חיובי וכל שלילי. הכח החיובי הוא האחד והמיוחד שבתוכי. כשאני עובד את ה' ועושה רצונו ומתקשר אל השורש, מופיע הכח החיובי, מה שבזכותו המציאות מחויבת. הכח שיצר את המציאות, שמופיע דרכי. הכח השלילי שבי הוא כל השאר. כן, שלילי זה לא בהכרח 'רע' אלא כשאני חושב שאני 'יש' ואני לא מצליח להתקשר למקום. כל הכח שלי, כל התפקיד שלי הוא לבטל את היישות שלי אל האינסוף. לא ממני מקור הכוחות והכישרונות, גם אם מאז שנולדתי אמא שלי וסבתא שלי אמרו שאני הכי מוכשר בעולם. כן - כלום, גם האמונה שלי בקב"ה היא איננה אלא מתנה שהוא נתן לי.

לאדם קשה מאד להביא לה' את הראשית גם אם אנחנו אומרים שזה קל. קל הרבה יותר להביא את השנית והשלישית וכו' ולא את הראשית. להביא את הראשית זה להביא את עצמי, את האישיות שלי. זה מה שמביא אותי לידי ביטוי. להביא את הראשית לקב"ה זה להיות הבל. הבל בעומק הוא איננו כלום אלא הוא כמו 'הבל פה', אדים על החלון - זה עולם שלם שיש לו עיקר, שיש לו מקור ושורש. על הפסוק "והבל הביא גם הוא" אומרים חסידים שהכוונה שהבל הביא את עצמו ואילו קין הביא המון אבל לא את עצמו, ומכל מיני סיבות ותרופים - כי הוא נביא ובעל השגה, והוא גאון, והוא ראש ישיבה ענק עם שטריימל, והוא התפלל, ולמד וחשב וסיים את הש"ס עשרים פעם, והבל הוא הבל.

הילד הבא של העולם לא יהיה הבל אלא שת, לשון תשתית. יסוד, משהו. איי, אם רק היינו הבל... מובא באר"י הק' שמשה רבנו היה גלגול של הבל. משה רבנו הוא "העניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר י"ב, ג'), והוא אמר - "ונחנו מה" (שמות ט"ז, ז) - 'מה' זה הסיוע של בהמה. ההבדל בין אדם לבהמה - וכן, קשה לנו לתפוס את זה - הוא שהבהמה יודעת

"בצר לך ומצאוך כל הצרות" וכו', אבל איך זה מעורר לשמחה? זו שאלה קשה ואולי כשבנין אותה בנין למה השמחה בהיעדרה גורמת לגלות, שאולי הקב"ה ע"י הגלות רוצה לתקן משהו (ואז נחזור לביכורים).

תיקון חטאו של קין

אחרי כל השאלות נתחיל ללמוד את הפרשה המופלאה הזו שאיתה אנחנו נכנסים ליישורת האחרונה לפני ראש השנה.

ידוע לכולם שעצם עניין הביכורים הוא תיקון לחטאו של קין. כיצד? קין והבל כזכור הביאו שניהם מנחה לה', קין הביא מפרי האדמה "והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלבהן" (בראשית ד, ד). כלומר קין הביא אבל לא מהראשית, לא מהביכורים וגם לא מהחלבים, לא מהחלק המובחר והשמן - אלא רק הבל. בפרשת הביכורים כשאני בא אל הארץ, אנחנו מתקנים את החטא הזה, של בן האדם הראשון, של קין. אי הבאת המנחה מראשית פרי האדמה הביאה את העולם כולו לסיפור שכולנו זוכרים - הקב"ה נעתר למנחתו של הבל אך לא שעה למנחה של קין. בלילה ההוא הקב"ה מגיע אל קין שפניו נפולות. אגב לא כתוב מה הכמות שקין הביא. אולי הוא הביא קונטיינרים מלאים - אבל זה לא היה מהראשית (וצ"ל למה זה כ"כ משמעותי ומה הבאה מהשני והשלישי היא פחות טובה באופן מהותי). כשהוא לא מביא מהראשית הוא מאבד את השמחה. הוא נמצא בעצבות. אם הוא היה מביא מהראשית הוא היה שמח. הקב"ה בא לקין וזו הפעם הראשונה שהקב"ה מדבר עם בן אדם בעולם, עם אבא של כולנו (נעמה אשת נח היא כזכור מצאצאיו), ואומר לו כך -

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-קַיִן לָמָּה חָרָה לְךָ וְלָמָּה נָפְלוּ פְּנֶיךָ? ² (ברא' ד, ו')

הקב"ה יודע את התשובה, את הסיבה לפניו הנפולות של קין. כי הוא לא הביא מהראשית, והוא אומר לקין בעצמו -

הֲלוֹא אִם-תִּיטֵיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תִיטֵיב לִפְתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל-בּוֹ. (שם ז')

מבלי להיכנס לפסוק, "אם תיטיב", אתה תביא את הראשית, אם תיטיב את מעשיך מכאן ואילך - יש שאת, יש נשיאה, יש תשובה והכל יהיה בסדר, יש כפרה. אבל אם לא תיטיב הרי שמה שעשית לא טוב. אבל מה לא טוב? קין הוא הבכור ולא הבל, קין הוא הראשון להביא. התוצאה של העצבות ושל הסיפור הזה ידוע - הרצח הגדול ביותר בתולדות האנושות. חצי עולם רוצח חצי עולם. הנביא הראשון שהקב"ה מדבר איתו קם על אחיו ורוצחו -

וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל-הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בְהִיּוֹתָם בְּשָׂדֵה וַיִּקַּם קַיִן אֶל-הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ. (ח')

זו הפגישה היחידה ביניהם שמתוארת במקרא. קין אומר משהו להבל וקם אליו (ולא עליו) - אולי לחבק אותו אבל הוא הורג

² יוסף הצדיק שהולך בדרכו של הקב"ה, רואה את שר האופים ואת שר המשקים עצובים אז הוא בא ושואל אותם בבוקר - "מַדּוּעַ פְּנֵיכֶם רְטִיּוּם הַיּוֹם?" (בראשית מ', ז').

שהדנ"א שלו היה עובד בתוכנו. אבל אנחנו לא כי קין רחן אותו. כל יום, אלפיים פעם או יותר הקין שבי הורג את ההבל שבי. אנחנו ילדים של קין ושת וקשה מאד להיות הבל, קשה לקבל את זה. קשה לי כי אני מחפש את הפרס נבל על המעשים שלי, אני מחפש לקבל רייטינג והכרה, והכוחות שלי...

אנחנו אומרים את זה הרבה פעמים באופן מעושה ולא אמיתי - "בעז"ה, בסיעתא דשמיא, והקב"ה עוזר, ובחסדי ה'" - כשזה בעצם עטיפה ל"אני, ואני ואני". אנחנו עוטפים את זה יפה - 'עשיתי את זה בסיעתא דשמיא', 'בחסדי ה'', 'הקב"ה עוזר'. הוא עוזר טוב, מה? אתה עשית והקב"ה רק עזר לך, נכון?... כל כך קשה להיות ילדים של הבל כי רצחו אותו.

שני שלבים בהכרת הטוב

למה אנחנו מתכוונים כשאנו אומרים בר"ה ויוה"כ - "כי אני צאנך ואתה רוענו"? שאנחנו פועים כמו כבשה - 'ממהההה'? אולי כן. אולי הכוונה היא למי שיודע שאנו צאנך ואין לי כלום משלי, הידיעה שאנו צאן ואין לי כלום משלי חוץ מהרועה שמוליך ומוביל אותי. את הפסוק -

אָדָם וּבְהֵמָה תִּוְשִׁיעַ ה'. (תהילים ל"ז, ז)

חז"ל מסבירים -

ואמר רב יהודה אמר רב אלו בני אדם שהן ערומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה. (חולין ה'.)

ערומין בדעת. הכי חכם והכי קשה בעולם זה לשים את עצמך כבהמה. איזה קושי זה, לתת את הראשית לו ית'.

"והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה"א נותן לך" - עוד מעט נככה לתת ביכורים ממש אבל בינתיים שאלנו מה הכוונה "והיה כי תבוא אל הארץ"? - והכוונה היא, שהקב"ה הביא אותך לנקודה מסוימת, אל השגות מסוימות, אל הארץ, ומה הוא רוצה עכשיו? שתדע שהוא הביא אותך ולא אתה הבאת אותך - "ה" אלוקיך נותן לך נחלה, וירישתה וישבת בה".

אמרנו שיש בחז"ל שתי אפשרויות, שתי דעות מתי מביאים את הביכורים - מיד עם הכניסה לארץ או לאחר ירושה וישיבה בה. הרבי מליובאוויטש זיע"א אומר שבעבודת האדם היומיומית זה מתבטא בשני רגעים. יש את הרגע של "והיה כי תבוא", הרגע של שיא ההתרגשות, רגע ההגעה, הנחיתה. זה קורה לנו כל בוקר כשאנחנו עדיין אפופי שינה ואומרים "מודה אני לפניך" - 'כן אני מודה, זה לא אני, זה אתה, אני מודה, רבש"ע. הכל בטל אליך'. זה שהתעוררתי, מבחינה מדעית, זה אפס אחוז בגללי. זה הכל אתה, רבש"ע, 100% אתה. את 'מודה אני' אומרים עוד לפני נטילת ידיים. בשלב הבא נוטלים ידיים, מתארגנים, ואל התפילה באים מתוך יישוב הדעת, אחרי לימוד, "וירישתה וישבת בה", ואז מודים - "הודו לה" קראו בשמו".

שהיא לא יכולה כלום בלי הבעלים שלה, היא חורשת כי הבעלים שלה נמצאים והם הדואגים לאוכל שלה. כמו תינוק שיונק מאמו - הוא לא למד איך יונקים, הוא לא יודע מה מרכיבי החלב וכו', רק דבר אחד הוא יודע - שכל חיותו באה לו מאמו. הוא הבל, ועי"ז הוא אף מחייה את אמא שלו, הוא מקור כוחה, הוא גורם לה לייצר את החלב שממנו הוא יונק ובשביל זה היא חיה. דוד אומר בתהילים -

...כְּגִמְלַ עֲלֵי אִמּוֹ כְּגִמְלַ עֲלֵי נַפְשִׁי. (תהילים קל"א, ב')

ורש"י מסביר שם - כמו תינוק שאין לו ידיים ורגליים להשתמש בהם, ככה אני רוצה לעבוד אותך רבש"ע. במקום אחר אומר דוד המלך -

בְּהֵמוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ. (שם ע"ג, כ"ב)

כמו בהמה אני רוצה לעבוד אותך. ההבדל ביני לבין הבהמה הוא שלי יש בחירה, לי יש מחשבה. הבהמה לא יודעת את הכח שלה להיות בהמה, ואילו אני יכול לבחור בזה או ח"ו לבחור באגו, וזו באמת הבחירה החופשית שבעולם - והיא קשה מאד, ועדיין - אני יכול לבחור להיות הבל, להיות משה רבנו בדרגתי. כך מביא הרמב"ם -

רשות לכל אדם נתונה, אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו, ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו... כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו, או רשע כירבעם. (הל' תשובה ה', א' ב')

משה רבנו זה לא לקרוע את הים ולעשות ניסים ומהפכות וכו' אלא "ונחנו מה". הבהמה נקראת בהמה - כי 'בה מה'. זה מה שיש בה, מה. האדם לעומת זאת הוא כח הדימיון. אדם. יש בו את הא', האלוקות, והכח שלו הוא לדעת שהוא יכול להיות בהמה, איזו השגה! להגיע לזה במחשבה, להגיע לזה בבחירה חופשית - 'אני רוצה לתת את ראשית פרי האדמה. אין אותי, אני רק זה רק אלוקות', ואז יש משמעות לכל מה שאני.

בעזרת ה' או באמצעות ה'?

נגיד אמירה קשה - בלי ההבנה הזו לא יכולה להיות שמחה. בלתי אפשרי. שמחה באמת נובעת רק מאלוקות. שמחה באמת היא ביכולת להביא את ראשית פרי האדמה ואז תהיה שמחה "בכל הטוב". הפס' שלאחר מכן הוא -

הַשְׂקִיפָה מִמַּעוֹן קְדוֹשְׁךָ מִן-הַשָּׁמַיִם וּבִרְךָ אֶת-עַמְּךָ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ אֶרֶץ זָבַת חֵלֶב וְדָבָשׁ. (טו)

חז"ל אומרים³ שכל השקפה שבמקרא היא לשון קללה חוץ מפה. הבאת ביכורים ומקרא ביכורים זה להפוך את הקללה לברכה, וגם על הרעה לברך כשם שמברכים על הטובה - בשמחה. זו הלכה בשו"ע. קשה מאד לקיים את זה. אפשר להגיע לזה רק אם אתה מביא את הכל מ"ראשית פרי האדמה". אתם מבינים? - אם היינו הילדים של הבל כנראה

³ ע' רש"י בראשית י"ח, ט"ז.

ירידה זו צורך עליה

"הגדתי היום לה' אלוקיך". אתה הכהן. יכול להיות שאני חתן פרס נובל ואתה כהן בקושי בן שלש עשרה שבקושי יודע לקרא - אתה הכהן, ואני מבטל את עצמי לרצון ה'.

"כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו". אני באתי. באתי אל הארץ גם כאשר עדיין אין ביכורים שבעת המינים ובית מקדש. באתי אל הארץ פירושו באתי אל המקום שבו הקב"ה רוצה שאני אפתח את מה שיש בתוכי, ואני לוקח את זה, את המציאות הזו ועושה אותה "ארץ אשר נתן לך ה' אלוקיך".

"ולקח הכהן הטנא מידך". שאלנו למה הביכורים באים מפירות מובחרים ואילו הטנא הוא סל נצרים פשוט. זה אדיר - הפירות משולים לנשמה ואילו הטנא משול לגוף -

הַנְּשָׁמָה יִוְרְדָתָ לְתוֹךְ הַגּוּף, וְצוּעָקָת 'יָי, וַי, וַי'. יְרִידָה זוּ צִרְךָ עֲלֶיךָ עַד שֶׁכָּל זֶה הוּא כְּדָאִי. (פיוט חב"ד עתיק)

הנשמה מלובשת בגוף וכשאתה מוסר את הביכורים לכהן אני מסמל את התכלית ואת המטרה של למה הנשמה התלבשה בגוף; הנשמה האלוקית יורדת דווקא לעולם הזה התחתון ומתלבשת בגוף גשמי שנעשה כלי לנשמה. הכלי הזה הוא בעצם כלא והנשמה רוצה להתפרץ מתוכו החוצה. "כלי" זה גם לשון כלא. הגוף מקשה על הנשמה להתקשר עם הקב"ה - כואבת לו הבטן או שיש לו עכשיו תאוה כזו או שהוא עייף או עצבני. לכן הביכורים המשובחים צריכים לבוא בכלי הפשוט, כי בעצם זו לא שאלה על ביכורים, פירות וטנא אלא השאלה היא למה הנשמה הטהורה שנתת בי צריכה לרדת בתוך גוף גשמי? זו הזעקה האמיתית - "וי, וי". והתשובה היא כהמשך הפיוט - ירידה זו צורך עליה. הירידה של הנשמה לגוף היא כדי ליצור אור שעוד לא היה בעולמות. הטנא הוא העיקר פה - "ולקח הכהן הטנא מידך", ורק אז אפשר להגיע לשמחה באמת כי דווקא עי הירידה למטה וההתמודדות של הקשים בעולם הגשמי, הנשמה מגלה את המהות האמיתית שלה. אז היא מגיעה לדרגה גבוהה כל כך, לאור כזה שגם תחת כסא הכבוד לא היה. אחרת זה ביזנס, אחרת זו לא העסקה שהקב"ה עשה.

וכל זה מתרחש וקורה רק ע"י הטנא, ע"י המצוות שנעשות בגוף, בכלי. אמרנו קודם שביכורים זה גם מחשבה, גם דיבור וגם מעשה - זה שאני מרגיש רגשות גדולים וחושב שאני מתעלה, זה היה גם לפני שהנשמה ירדה לגוף. ושם זה היה בעוצמה יותר חזקה. עכשיו התחדש שהנשמה יכולה לקיים מצוות מעשיות, גשמיות. היא יכולה לתת פרוטה לצדקה, קופיקא אחת את זה אין למעלה. עכשיו אפשר לקחת לגינה ולהוציא את פרי האדמה שלי. לכן הטנא הוא סל נצרים קלופים והפירות הם מהמין המובחר. שבעת המינים בעומק הם האנטיתזה של שבעת העממים. אל שבע המידות, שבע הספירות הגבוהות, ואותם שמים בטנא שאותו לוקח הכהן

אלו שני שלבים של הכרת הטוב - 'זה לא אני, זה אתה'. הרמ"א על השו"ע מביא את זה להלכה - ויחשוב קודם התפלה מרוממות האל יתעלה ובשפלות האדם... (שו"ע או"ח, צ"ח א')

כבר אמרנו זה את המון פעמים אבל צריך לחזור על זה בלי הפסקה, כי חיינו אותנו אחרת - "שפלות האדם" זה לא 'אני אפס, אני טיפש אני כלום' ח"ו. שפלות וגאות זה טופוגרפיה. הקב"ה הוא גאה והוא מופיע בבור, בשפל שאני נתן לו להופיע. "שפלות האדם ורוממות האל". אם אני הבל אני אביא את הראשית וכל מה שאביא יהיה מן המובחר.

להיות הבל

יש הרבה מצוות של דיבור בתורה אבל זו הפעם היחידה שצריך עם הדיבור לעשות מעשה. ללכת לאדמה ולקחת את הראשית ואז אותה אל הקב"ה עם המחשבה, הדיבור והמעשה, ואתה אומר לו - 'הכל שלך. המעשים, הדיבורים והמחשבות שלי - הכל הם שלך'.

"אשר תביא מארצך, אשר ה"א נותן לך". הפסוק הראשון דיבר על הביאה לארץ ואילו כאן כבר כתוב "אשר תביא מארצך", זה כבר שלך, זה רשום עליך בטאבו! הקב"ה רוצה שהארץ תהיה ארצך, שתביא בה את ייחוד שלך, תפתח בה את היופי ואת התכונות שלך - אבל תיזכר רגע במושג 'הארץ'. שאלנו בהתחלה למה הכרת הטוב קשורה דווקא לארץ. ברור שכאשר מגיעים לראשונה לארץ ישראל יש שמחה. כל חומש דברים מלא בזה, אבל יש פה עוד משהו - החקלאי באדמה מבין את מה שאנחנו העירוניים לא נבין לעולם. הוא לוקח זרעים - אם תניח אותם על השולחן, על הטאבלט - כלום לא יקרה. אבל אם אתה זורק אותם לאדמה, הכח האלוקי פוגש את הזרעים הללו שאתה שמת ומוציא מהם פרדס שלם. הארץ שנתן לך ה' אלוקיך הופכת להיות 'ארץ אשר ה"א נותן לך'. אתה מביא את האיכות שלך, ושמת בטנא, והולך איתו אל המקום אשר בחר ה' לשכן שמו שם' - לא כתוב פה מפורש ללכת לבית המקדש. אתה הולך אל המקום הזה, והתורה היא נצחית וכשאין מקדש בעוונותינו - אתה בונה מקדש, וכשתהיה הבל תהיה מקדש. כשתביא את הראשית אתה תהיה מקדש. "הלא אם תיטיב שאת".

"ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם". למה התורה פירטה את זה? חז"ל באמת תמהים - אל איזה כהן אתה רוצה שהוא יבוא לכהן מתקופות אחרות? מהעבר או מהעתיד? ודאי שאני בא אל הכהן שיהיה בימי, ולא משנה אם הוא צדיק כמו זה או רשע כמו ההוא. מה שהם רוצים לומר הוא שזה לא תלוי בשום דבר, מותק שלי. אל תבלבל במוח - זה לא תלוי בממשלה ולא תלוי במי הוא הכהן. מדובר בך, אתה - "ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם", וזה לא משנה מה זהותו של הכהן. הוא לא הסיפור אלא אתה. אתה בא אם אתה יודע להיות הבל.

נקראו ראשית? חז"ל אומרים ששלשה דברים נקראו ראשית - ישראל והתורה והביכורים, כי זה אותו דבר.

כי אנו צאנך ואתה רוענו

אתם מכירים עוד עם שאת רוב ההיסטוריה שלו עשה בגלות, לא כי הוא רוצה אלא כי הוא זה שצריך להחזיר את העולם כולו אל הראשית וכשהוא לא יודע לעשות את זה בבית הוא צריך ללמוד לעשות את זה בגלות ולשמוח "ב-ה' אלוקיך". לשמח בכל הטוב - גם על הרעה.

הוא צריך שהגבולות ייפרצו כדי לא להיות עצוב, כלומר לא להיות 'שמח בלוקף' בגבולות - שמח בבית, בכסף, בפרסטיז'ה, בעצמך, ברייטנג, בשקר. אתה הצריך להבין שאתה בעומק הוא הבל.

"זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו" (תהילים קי"ח, כ"ד) - בו זה ביום או בקב"ה? - אומרים חז"ל 'בו' הכוונה היא לה' ולא ליום. "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך".

זו פרשה געוואלד וכל כך ברור שהפרשה הזו היא ההקדמה לראש השנה, לפני שנכנס לניצבים ולברית, ההקדמה האישית היא להניח את הטנא - הנה הגוף שלי, אולי לא נעים מה שעשיתי איתו, אבל בתוכו יש שבעת המינים, יש בתוכו נשמה טהורה ונאצלת ואת כל זה אני מניח לפני מזבח ה' אלוקיך. אני יודע שאני הילד שלך, רבש"ע, והילד של אבא שלי ושל סבא שלי, ואני בגוף ראשון אני משה רבנו ואברהם אבינו, והסבא שלי מצרים, ואני עצמי באתי הנה אל הארץ, ואני יודע שאת הכל אתה יכול לקחת ממני ברגע - ולכן אני שמח, כי אני זה בכלל אתה - "אני לדודי ודודי לי". "כי אנו צאנך ואתה רוענו".

שנזכה בעז"ה לכתיבה וחתומה טובה לימים טובים ולגאולה שלמה בקרוב.

ומניח לפני מזבח ה' אלוקיך, ואומר - 'הנה יהודי שאת ראשית פרי האדמה מביא אל הקב"ה'.

הגלות - פתרון חינוכי

כשאני חי ב-'ראשית' הזו אני יכול לחיות גם את העבר וגם את הווה. זה לא אני, אני הבל, ולכן אני יכול לחיות את מצרים ואני יכול לומר בגוף ראשון "באתי", ובגוף ראשון רבים "יורא את עונינו ואת עמלנו ואת לחצנו", כי זה לא איזה נימוס נחמד שאני מזדהה עם הדורות הקודמים אלא אני באמת שם, איתם. אני גם שם וגם כאן.

ואז אני יכול להגיע ל-"ושמחת בכל הטוב", אני יכול להפוך את הקללה לברכה.

שאלנו שאלה קשה - איך הגלות היא התרופה לחטא העדר השמחה. חשבתי מחשבה בוסרית השבוע; השמחה כידוע היא פורצת גבולות וגדרות. כשהיית בארץ לא שמחת כי היית קיין. כי היו גבולות. והחבר שלך עצבן אותך כי היית עשיר, ולא הסתדרת בגבולות. הגלות פורצת את הגבולות - אין גבולות יותר, עכשיו תהיה הבל. אוהו, איזה הבל שאתה תהיה עכשיו! לא הסתדרת בבית שלך פה ולא הבאת שום דבר לבית ה' אלוקיך, ולכן היה צריך להחריב את הבית - עכשיו הקב"ה וגם אתה הומלסים. אין בית. עכשיו תהיה הבל, ואז תוודא שהשמחה היא הראשית של הקב"ה. חשבתי על זה שקיין, על זה שהוא לא הביא ביכורים והרג את הבל, קיבל גלות -

... נַעַן וְנָדָה תִּקְוֶיהָ בְּאַרְצָךְ. (בראשית ד', י"ב)

ומה יקרה בגלות? אתה תהיה הבל שהיה רועה צאן, שכל מהותו היא לנוע ולנווד עם המרעה כל הזמן בחפשו מזון לעדר. הוא נע על האדמות של הנדל"ניסט קיין, של הבוס הגדול, בעל הקרקעות, כשהוא הבל רועה צאן. ולכן עכשיו אתה תהיה גולה - זה לא עונש אלא פתרון חינוכי. זה עונש של הקב"ה. ועכשיו תוכל להגיע לשמחה.

"ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך". עכשיו אנחנו מבינים למה מקרא ביכורים זה בעצם הראשית, כפי שישראל

השיעור מוקדש לע"נ
אליהו בן וויאן ז"ל
חנה בת ליפא ז"ל
ולהבדיל לרפואת
עמרם בן אירדה חיזה,
ניתאי בן שני דניאלה,
כרמל מרדכי בן טל שרה

להקדשת שיעורים ניתן לפנות בהודעת וואטסאפ
לעמנואל - 054-7500516